

HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVAN KANSALLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

Asettaminen	Oikeusministeriö on päättänyt asettaa työryhmän selvittämään Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarvetta ja valmistelemaan tietosuoja-asetuksen edellyttämiä muutoksia henkilötietojen käsittelystä annettuun yleiseen kansalliseen lainsäädäntöön sekä koordinoimaan asiasta annetun erityislainsäädännön tarkistamiseksi tarpeellista lainvalmistelutyötä.
Toimikausi	xx.xx.2016 – xx.xx.2017 [2 vuotta asettamisesta]
Taustaa	<p>Euroopan komissio antoi ehdotuksensa yleiseksi tietosuoja-asetukseksi tammi-kuussa 2012. Samassa yhteydessä annettiin ehdotus tietosuojadirektiiviksi. Säädökset tulivat hyväksytyiksi joulukuussa 2015. Säädösten soveltaminen alkaa kahden vuoden kuluttua niiden voimaantulosta. Kumpikin säädös tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun asianomainen säädös on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Säädökset julkaistaan keväällä 2016.</p> <p>Yleinen tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Asetus korvaa vuoden 1995 henkilötietodirektiivin (95/46/EY) ja sen kansalliseksi täytäntöön panemiseksi annetun henkilötietolain (523/1999) säännökset niiltä osin kuin henkilötietojen käsittely kuuluu asetuksen soveltamisalaan.</p> <p>Voimassaoleva henkilötietolaki on yleislaki, jota sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Laissa on ilmaistu henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet. Laki sisältää säännökset henkilötietojen käsittelyn</p>

suunnitteluvollisuudesta ja käsittelyn huolellisuusveloitteesta samoin kuin käsittelyn yleisistä edellytyksistä sekä arkaluonteisten tietojen ja henkilötunnuk-sen käsittelyn erityisistä edellytyksistä. Laissa säädetään myös käsiteltävien henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja henkilötietojen laatua koskevista periaatteista. Lisäksi laissa säädetään rekisteröidyn oikeuksista ja rekisterinpitäjän velvollisuuksista.

Henkilötietolakiin sisältyvät myös säännökset kansallisista tietosuojaviranomaisista, joita ovat tietosuojalautakunta ja tietosuojavaltuutettu, sekä niiden tehtävistä ja toimivaltuuksista. Tietosuojaviranomaisten tehtävistä ja toiminnasta säädetään lisäksi laissa tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (389/1994) sekä sen nojalla annetussa asetuksessa (432/1994).

Euroopan unionin yleinen tietuoja-asetus

Euroopan unionin tietuoja-asetuksen I luvussa määritellään asetuksen tavoitteet ja soveltamisala sekä asetuksessa käytettävät keskeiset käsitteet. Asetusta sovelletaan osittain tai kokonaan automatisoituun henkilötietojen käsittelyyn sekä henkilötietojen sellaiseen muuhun kuin automatisoituun käsittelyyn, joka muodostaa tai jonka on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.

Asetusta ei sovelleta unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle jäävään toimintaan liittyvään käsittelyyn, kuten kansalliseen turvallisuuteen tai yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvan toiminnan yhteydessä toteutettuun henkilötietojen käsittelyyn. Niin ikään soveltamisalan ulkopuolelle jää henkilötietojen käsittely poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla, josta säädetään tietosuojadirektiivissä. Asetusta ei myöskään sovelleta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jää myös luonnollisen henkilön henkilökohtaisen tai kotitalouttaan koskevan toiminnan yhteydessä suorittama henkilötietojen käsittely.

Asetuksen II luku sisältää säännökset henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, käsittelyn lainmukaisuudesta, rekisteröidyn suostumuksen edellytyksistä sekä lapsen suostumukselle asetettavista edellytyksistä informaatiopalvelujen yhteydessä samoin kuin arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

Asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista, kuten tämän oikeudesta tulla unohdetuksi ja siirtää itseään koskevat tiedot järjestelmästä toiseen. Niin ikään lukuun sisältyvät myös säännökset käsittelyn läpinäkyvyydestä.

Asetuksen IV luvussa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista. Rekisterinpitäjälle asetetaan siinä mm. sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaatteille perustuvat velvoitteet. Rekisterinpitäjän tulee niiden mukaisesti toteuttaa sekä henkilötietojen käsittelykeinojen määrittely että käsittelyn yhteydessä asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, jotka vastaavat asetuksen vaatimuksia ja takaavat rekisteröidyn oikeuksien suojelun. Rekisterinpitäjällä on myös velvollisuus ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle ja eräissä tapauksissa myös rekisteröidylle.

Asetuksen V luku sisältää säännökset henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin.

Asetuksen VI lukuun sisältyvät säännökset riippumattomista kansallisista valvontaviranomaisista ja niiden toimivallasta, tehtävistä ja valtuuksista. Valvontaviranomaisten tulee muun muassa valvoa asetuksen soveltamista ja toteuttaa sen täytäntöönpanoa oman jäsenvaltionsa alueella sekä osallistua EU:n tietosuojaviranomaisten yhteistyöhön. Valvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä säädetään asetuksen VII luvussa, johon sisältyvät muun muassa säännökset tietosuojaviranomaisten yhteisistä operaatioista, yhden luukun mekanismista (OSS) ja yhdenmukaisuusmekanismista, samoin kuin asetuksella perustettavan tietosuojaviranomaisten yhteistyöelimen, tietosuojaneuvoston tehtävistä ja päätöksenteosta.

Asetuksen VIII luvussa säädetään rekisteröidyn ja muiden luonnollisten henkilöiden sekä oikeushenkilöiden oikeudesta oikeussuojakeinoihin ja korvauksen saamiseen, rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuusta sekä asetuksen rikkomisen seuraamuksista.

Asetuksen IX luku sisältää tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset. Jäsenvaltiot veloitetaan muun muassa sovittamaan lainsäädäntötoimin yhteen oikeus henkilötietojen suojaan ja ilmaisuvapauteen. Luvussa säädetään myös henkilötietojen käsittelystä työelämässä sekä henkilötietojen käsittelystä tieteellisiä, tilastollisia ja historiallisia tarkoituksia ja yleisen edun mukaisista arkistointia varten. Lukuun sisältyy myös säännös, joka mahdollistaa henkilötietojen luovuttamisen kansallisen asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön perusteella. Lukuun X sisältyvät säännökset delegoiduista säädöksistä ja täytäntöönpanosäädöksistä ja lukuun XI loppusäännökset.

Kansallinen liikkumavara

Vaikka kyseessä on kansallisesti suoraan sovellettava asetusta, se jättää jäsenvaltiolle direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Tätä liikkumavaraa on erityisesti julkisella sektorilla, mutta jossain määrin myös yksityisellä sektorilla. Asetuksen

puitteissa on mahdollista antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan asetuksen säännöksiä. Lisäksi kansallisella lainsäädännöllä on jossain määrin mahdollista myös poiketa asetuksen velvoitteista.

Alustavan arvion mukaan useassa sadassa kansallisessa säädöksessä on nykyisin säännöksiä henkilötietojen käsittelystä. Nämä eri ministeriöiden hallinnonaloille kuuluvat säännökset on saatettava tietosuoja-asetuksen mukaisiksi asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on

- 1) selvittää Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarve sekä erityisesti se, onko voimassa olevan henkilötietolain kaltaiselle yleiselle kansalliselle tietosuojalainsäädännölle tarvetta ja valmistella ehdotus asiasta mahdollisesti tarvittavaksi yleiseksi lainsäädännöksi;
- 2) selvittää, onko kansallista tietosuojaviranomaista koskevaa kansallista lainsäädäntöä tarpeen tarkistaa ja valmistella ehdotus tarvittavaksi lainsäädännöksi kansallisesta tietosuojaviranomaisesta, sen organisaatiosta, tehtävistä ja toimivaltuuksista;
- 3) selvittää tietosuoja-asetuksen jäsenvaltion lainsäädännölle jättämän kansallisen liikkumavaran antamat mahdollisuudet sekä esittää periaatteet liikkumavaran tarkoituksenmukaisesta käytöstä;
- 4) koordinoita ja avustaa henkilötietojen käsittelystä annetun erityislainsäädännön tarkistamiseksi tehtävää lainvalmistelutyötä.

Työryhmän tulee ottaa työssään huomioon pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoite pidättäytyä kansallisesta lisäsääntelystä Euroopan unionin lainsäädännön toimeenpanossa samoin kuin tavoitteet vahvistaa kansalaisten oikeutta valvoa ja päättää itseään koskevien tietojen käytöstä sekä varmistaa tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota mahdollisuuksiin luopua tarpeettomasta erityissääntelystä.

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa lainsäädännön muutoksiksi hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän tulee saada mietintönsä lainsäädännön muutosehdotuksista valmiiksi xx.xx.2017 [15 kk asettamisesta].

Kokoonpano

Puheenjohtaja

Jäsenet:

Kaikki ministeriöt

Tietosuojavaltuutetun tsto

Kuntaliitto

Elinkeinoelämän keskusliitto

Työntekijäkeskusjärjestöjen yhteinen edustaja

Kuluttajaliitto

Oikeustieteen edustaja

Sihteerit:

Leena Vettenranta

Leena Rantalankila

Anu Talus

Työryhmä voi työskennellä jaostoihin jakautuneena. Työryhmä voi ottaa itselleen lisäksi yhden sivutoimisen sihteerin.